ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

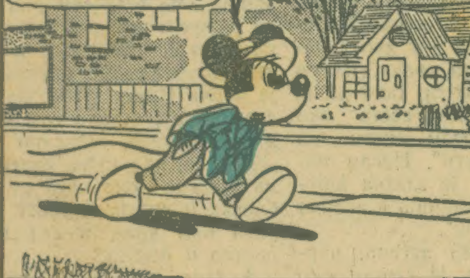
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

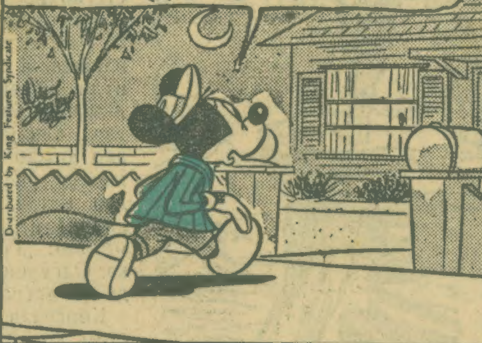
Година XVII — Број 185 — Субота, 16 ј 1955

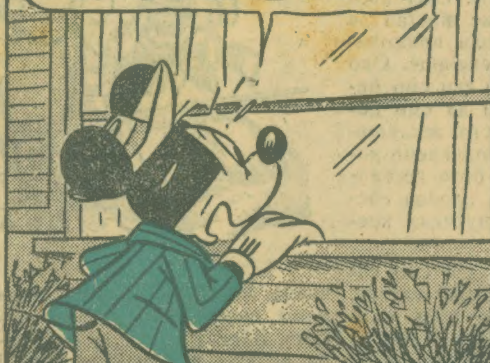


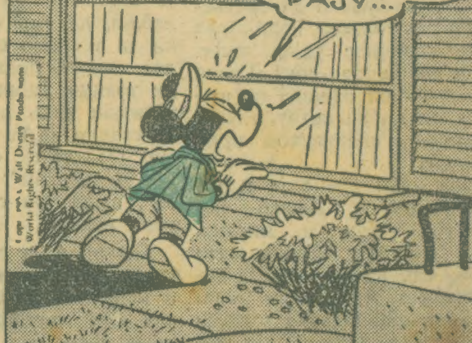
Повратак и борба с двојником

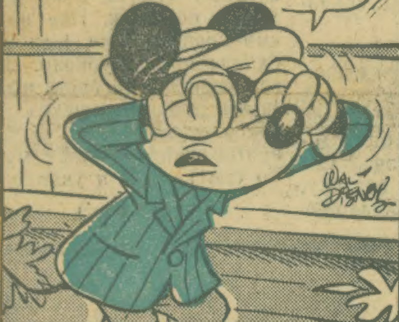
7





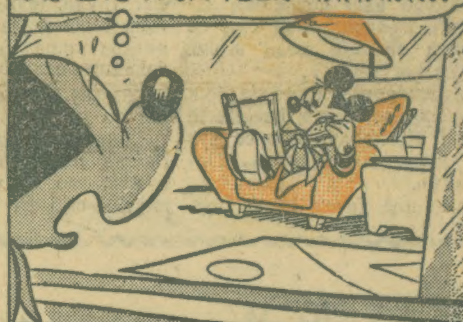


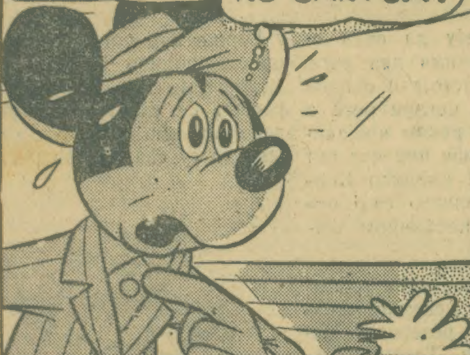


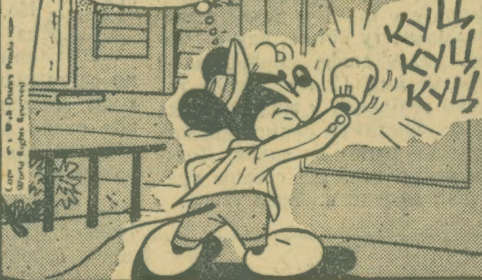


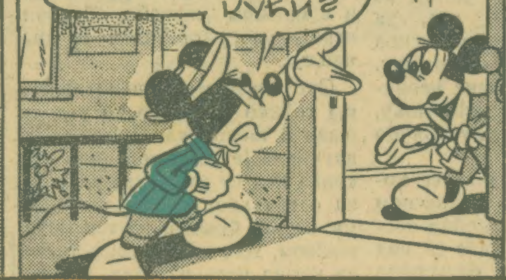


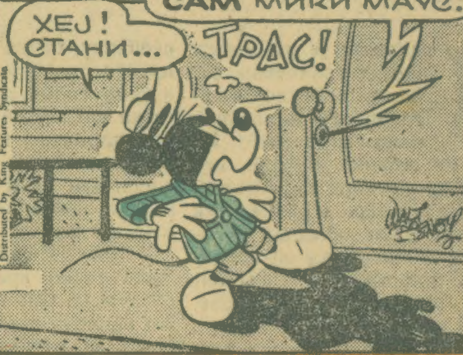


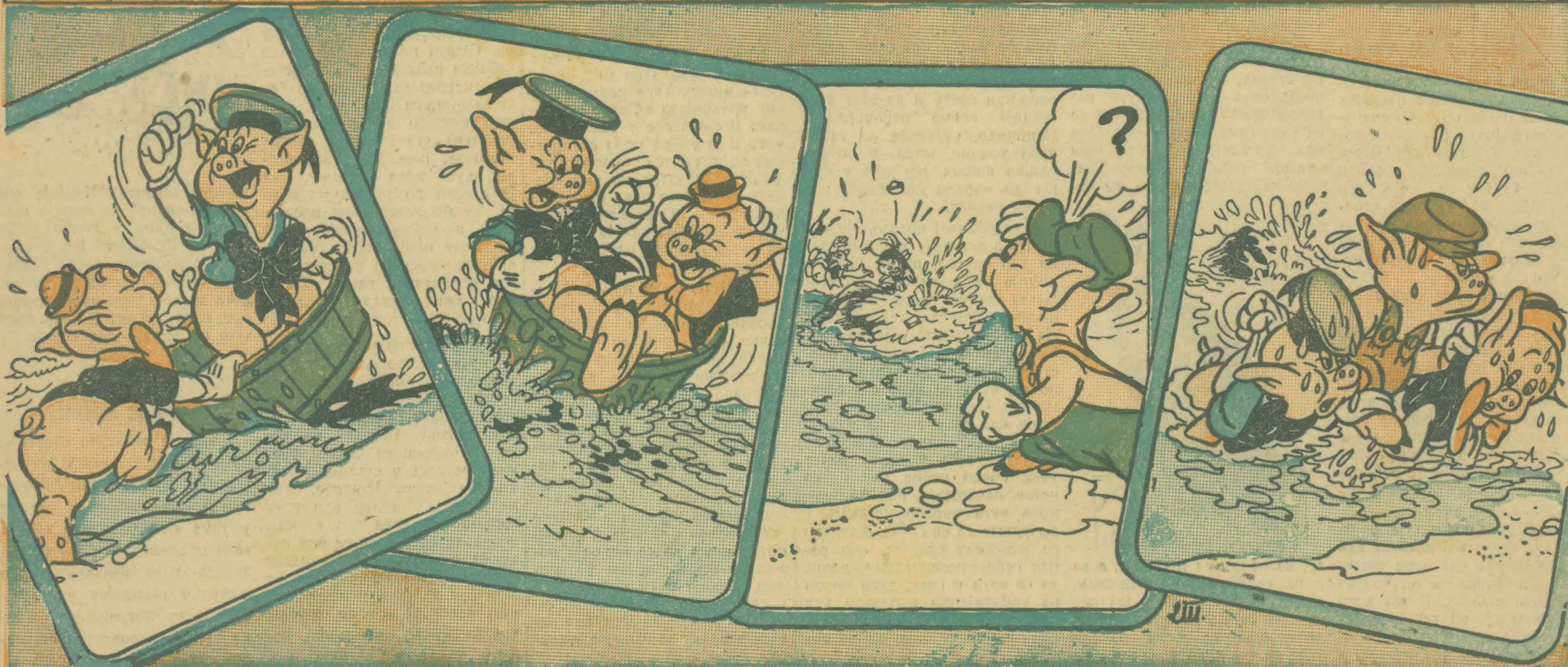












ТИГАР СНЕГОВА

(4)

Касније, кад су мало дошли к себи, обасули смо их питањима о путу који су превалили и о условима успињања. Мада су били готово болесни од исцрпљености, они су учинили све да нам својим саветима помогну. Мислио сам: „Да, тако је то на планинама. Ето како планина чини људе великима". Јер, једино захваљујући труду и пожртвовању свих њих, Хиларију и мени било је омогућено да се успнемо на сам врх.

Десеторица нас провели смо ноћ на Колу, шћућурени један уз другог у наша три шатора. Требало је да Хилари и ја кренемо сутрадан рано изјутра, али ветар, који и иначе овде непрестано дува, постао је увече јачи но обично. Узору је завијао као хиљаду тигрова. Било би безумно помишљати на полазак. Све што смо могли да чинимо било је да чекамо и да се надамо да ће се олуја истутњати.

Док су се часови лагано вукли, ми смо лежали у шаторима и покушавали да сачувамо телесну топлоту испијајући велике количине чаја, кафе, супе и лимуновог сока. Сваки час устао бих, изишао из шатора и стајао на ветру, гледајући према планинском врху изнад нас.

Идуће ноћи време је и даље било рђаво. Лежао сам слушајући ветар и мислио. „Мора престати. Седам пута долазио сам на Еверест. Ја волим Еверест. Али, седам је заиста довољно. Одавде морамо стићи на врх. Овога пута морамо успети. Овога пута..."

Двадесет и осми мај... Био је и прошле године тачно 28 мај кад смо Рајмон Ламбер и ја учинили наш последњи заједнички покушај. Сад смо се налазили на дан хода ниже. Пре годину дана...

У праскозорје ветар је још дувао, али око осам часова је престао. Погледали смо се ћутке и климнули главама.. Покушаћемо.

Нешто пре десет, Џорџ Лоу, Алфред Грегори и Шерпа Анг Нинма кренули су. Сваки од њих носио је више од по двадесет килограма терета и танкове с кисеоником. Један час касније кренули смо Хилари и ја, сваки с теретом од по двадесет и пет килограма. Замисао је била да помоћна екипа иде полако, урезујући у лед степенице, што је веома заморно, а да Хилари и ја идемо за њима обичним ходом, не замарајући се сувише.

Степенице које су за нас усекли други олакшале су наше напредовање и баш кад је екипа стигла до подножја гребена — било је то око подне — ми смо је сустигли. Доспели смо до највише тачке до које су пуковник Хант и Да Наигал успели да стигну два дана раније. Ту, у снегу, налазио се шатор, храна и маске с кисеоником, које су они за нас оставили. Разделили смо све то између себе, тако да је сваки од нас имао отсад да носи по тридесет килограма.

Планински гребен постајао је све стрмији и ми смо напредовали све спорије. Снег који је покривао стење постао је дебљи, па смо били приморани да усецамо степенице. Око два часа по подне сви смо били толико уморни да смо потражили неко место заклоњено стеном да ту подигнемо логор. Одатле су, с брзо изговореним „збогом" и „добра срећа", наша три сапутника кренула наниже.

Хилари и ја остали смо сами на висини од 8.600 метара, у највишем логору који је икад био постављен. Све до мрака били смо заузети подизањем шатора, односно припремањем колико-толико равног места на коме бисмо га подигли. Но, и поред свег нашег труда, једна половина шатора била је за око 30 сантиметара виша од друге. Са залеђеним платном и конопцима имали смо грдних мука. За све то требало нам је пет пута више времена но обично. Најзад, шатор је био подигнут и кад смо се увукли у њега видели смо да наш посао није био баш тако рђаво обављен.

Извесно време разговарали смо о нашим плановима за сутрадан, а затим, пишући „ноћни кисеоник" (смањена количина кисеоника), покушали смо да заспимо. Увукли смо се у џакове за спавање од перја морске пловке не скидајући одело, а ја још и са чизмама од ирвасове коже на ногама. Већина планинара скида ноћу чизме верујући да то потпомаже циркулацију крви у ногама. Због тога их је и Хилари скинуо и ставио их крај своје вреће за спавање.



Часови су протицали. Ја бих задремао, па се наједном тргнуо; и то се непрестано понављало. Сваки пут кад бих се пробудио, ослушнуо бих. Око поноћи ветар се потпуно утишао.

Двадесет и девети мај... Дигли смо се око пола четири. Ја сам потпалио плинску пећ и отопио снег за кафу и топлу лимунаду. Јели смо мало. Ветра није било. Али, дан је ипак почео рђаво. Хиларијеве чизме биле су смрзнуте и личиле су на два комада црног гвожђа. Читав сат морали смо да их држимо изнад пећи, да их истежемо и гњечимо. Шатор је био испуњен мирисом нагореле коже, а ми смо дахтали као да се већ пењемо уз Еверест.

Било ми је драго што сам тог последњег дана успињања имао на ногама чарапе које ми је исплела моја жена, Анг Лахму. Око врата сам имао црвену мараму Рајмона Ламбера. Кад се наша јесења експедиција завршила дао ми ју је и смешећи се рекао: „Ево ти, можда ћеш је некад моћи употребити".

У шест и тридесет изишли смо из шатора. Време је било ведро и тихо. Навукли смо на руке три пара рукавица: свилене, вунене и оне које не пропуштају ветар, причврстили крампоне на чизме и натоварили на леђа апарате с кисеоником тешке по 20 килограма. Око моје секире биле су чврсто обавијене четири заставе Уједињених нација, Велике Британије, Непала и Индије. А у џепу мог кратког капута био је комадић црвено-плаве оловке моје кћери.

— Спреман?

— Ах чах. Спреман.

И кренули смо.

☆

Много сам мислио о ономе што ћу сад испричати: како смо Хилари и ја стигли на врх Еверeста. Када се експедиција завршила, непотребно и бесмислено расправљало се о томе који је од нас двојице први ступио на сам врх. Да бисмо томе учинили крај, Хилари и ја потписали смо у Катаманду једну изјаву у којој смо рекли: „Стигли смо на врх готово заједно! Али, свет је наставио да поставља питање, указујући на оно „готово". Шта то „готово" значи? Алпинисти знају да је такво питање потпуно бесмислено. Кад су два човека везана истим конопцем, они су „заједно"; ту нема више шта да се каже. Али, остали људи то не разумеју. Жао ми је што то морам да кажем, али у Непалу и Индији вршен је на мене велики притисак да кажем да сам ја крочио на врх пре Хиларија. И свуда у свету где сам касније био постављали су ми питање: „Ко је стигао први?"

Нешто испод врха Хилари и ја смо застали. Погледали смо навише, а тада смо опет кренули. Конопац који нас је сједињавао био је дуг девет метара, али ја сам већи његов део држао савијен, тако да је између нас било свега око два метра. Нисам мислио на „први" и „други". Нисам помислио: „Горе је златна јабука. Одгурни Хиларија и потрчи да је диграбиш".

Корачали смо лагано, чврстим корацима. И стигли смо — тамо. Хилари је први крочио на врх. Ја сам ступио после њега. А ако је то срамота што сам био један корак иза Хиларија, онда с том срамотом морам живети.

На врху Евереста учинили смо најпре оно што сви планинари раде кад стигну на врх „своје" планине — руковали смо се. Али, то није било довољно за Еверест. Почео сам да машем рукама по ваздуху, а затим сам загрлио Хиларија. Лупали смо један другог по леђима, тако да смо, иако смо имали апарате с кисеоником, изгубили дах. Тада смо погледали око себе. Било је једанаест и тридесет пре подне, сунце је сијало, а небо је било тако плаво какво ја никад још нисам видео.

Свуда око нас били су велики Хималаји. Што се тиче оближњих врхова-џинова, као што су Лотсе, Нуптсе и Макалу, морали смо да напрегнемо вид да бисмо их видели испод себе. А иза њих пружао се свом дужином највећи планински ланац света, с врховима који су, гледани одавде, личили на мала острва. Био је то призор који никад раније нисам видео, нити ћу га икад поново видети: диван, дивљи и страшан. Али, није био страх оно што сам осећао. Ја превише волим планине да би то могло бити. Ја толико волим Еверест. У том тренутку, који сам читавог живота чекао, моја планина није ми изгледала беживотна маса камена и леда, већ топла, пријатељска и жива.

Хилари је узео своју камеру, коју је носио испод одела, а ја сам развио заставе и он ме је тада сликао. Дао сам му знак да ћу сад ја њега сликати, али он је одмахнуо главом: није желео да се фотографише. Уместо тога, наставио је да снима са врха Еверeста. За то време ја сам извршио оно што сам још имао да учиним: извадио сам из џепа пакетић слаткиша и комадић црвено-плаве оловке своје ћерке Ниме. Ископавши у снегу рупу, ставио сам их тамо и затрпао. Мислио сам: „Код нас, код куће, слаткишима нудимо оне који су нам блиски и драги. Еверест ми је увек био драг, а сад ми је постао и близак".

А тада сам рекао планини:

— Туџи че, Чомолунгма. Захвалан сам...

Остали смо на врху готово петнаест минута. Било је време за повратак. Пре но што смо кренули, још једном смо бацили поглед уоколо. Притегох чвршће око врата шал који ми је Ламбер некад дао и рекох у себи: „Кад се будем вратио кући, послаћу му га". То сам касније и учинио.

(Крај)

МАЧКУ најмање познајемо

Чудновато је да мачку, коју свакодневно виђамо, хранимо и играмо се с њом, врло мало познајемо. Не само ми ,обични грађани, већ ни наука доскора није познавала све њене особине. Тек недавно, после обимних испитивања у Институту за психологију животиња у Западној Немачкој, дошло се до занимљивих открића.

Као и велике, крволочне животиње из фамилије мачака, које живе у Африци и Азији, тако и домаћа мачка има границе у којима је неприкосновени господар.

У првој од три зоне које су психолози животиња открили, мачка се осећа потпуно сигурна и спокојна. То је какав домаћи кут, столица или јастуче где она најрадије проводи време. Ту где се осећа „као код своје куће" и где је успоставила присне односе са човеком, она неће ни за живу главу дозволити приступ некој другој мачки.

Обим друге зоне досеже до стотину метара наоколо и обухвата башту и улицу. У њој се мачка сасвим другачије понаша: врло је плашљива, па подозрева чак и од свога домаћина, који јој се овде чини као странац. Зато она на најмањи знак опасности зачас стругне преко зида или којим другим путем који је већ раније пажљиво осмотрила и одредила за бекство.

Трећа зона знатно је шира и мачка се у њој понаша као у дивљини. Ту она лови мишеве, вреба птице, а од човека се плаши и бежи. У тој зони не препознаје ни свог омиљеног господара. Пошто зона обухвата 300 до 400 метара у пречнику, мачка не само да унапред одређује пут којим ће побећи своме дому, већ, за сваки случај, обележава и правац кретања при спасавању. Ти знаци су за човека невидљиви, али не и за животињу, која их при повлачењу обично открива њухом.

У току 24 часа мачка се понаша тачно према утврђеном распореду. Она има добар осећај времена и појавиће се код стола за ручавање баш онда кад се доноси обед. Затим, она спава увек у исто доба и, углавном, на истом месту.

Мачкина обазривост и предострожност, које су последица страха, постале су одавно пословичне. Потстакнута нагоном самоодржања, мачка се не узда само у своје очи. Она ослушкује шта ће јој рећи њен „радар", који се у виду длачица налази на шапама, на челу, на образима и ушима, а да и не говоримо о осетљивим, дугим брковима који јој покривају горњу усну. Док се мачка одмара, њени бркови личе на две водоравне четкице које извирују са обе стране њушке. Чим се у мачјој свести пробуди пажња за неки спољни догађај, „четкице" се рашире у виду лепезе која подрхтава. Кад мачка хода, главу креће лево-десно и бркови примају утиске са стране. Пошто су повезани с мишићима и с мрежом живаца, бркови играју улогу органа чула пипања.



Ово „радарско" чуло пипања толико је важно да условљава и њено чуло мириса. За научнике је било необично откриће кад су утврдили да мачка осети храну прво длачицама својих бркова, па тек онда језиком. Ако није одмах видела комад меса на поду, она ће прво покушати да га нађе помоћу чула пипања, па тек потом ће осетити његов мирис. Ако се мачки поткрешу бркови, одмах ће се приметити да се она много теже сналази у спољном свету и да због тога постаје веома неповерљива. Например, оклеваће да прође кроз ходник, мада је он довољно широк, јер није у стању да одреди удаљеност његових зидова.

У непознатој просторији мачка прво испитује тле и приземни део зидова, потом пролазе којима би у случају потребе могла да се спасе, и најзад висину горњих делова собе. Да би се снашла у једном дућану или каквој сличној просторији, мачки ће бити потребно да проведе који пут више месеци. Она има одлично памћење кад су у питању путеви и пролази. Занимљиво је да ће из једне собе у другу мачка увек прећи испод или преко истог намештаја, или ће увек кроз исти прозор искакати у двориште да се сунча. Али, ако се изненада уплаши, она одмах губи самопоуздање, почне да се врти у круг, дуго трчкара уобичајеним пролазом док најзад не нађе из њега излаз, мада га ,иначе, тако добро познаје.

Зато што се мачка при памћењу ослања на сасвим одређене ствари у кући, она може да буде и жртва те своје особине. Догађало се, например, да мачкин господар напусти стан и однесе свој намештај, наместо којег се унесе други. Осећајући се везана за просторију у којој је дотле живела, мачка ту остаје, али не може да се снађе међу новим предметима. Она се осећа толико усамљена и изгубљена да њен инстинкт самоодржања почиње нагло да слаби. Догађа се понекад да сасвим престане да једе и убрзо угине.

ГАШЕЊЕ АТОМСКИХ БОМБИ

Шта ће бити од атомских бомби ако завлада мир, питају се многи. Тоне радиоактивног материјала које су изоловане и смештене у складишта, могу и за време мира да претстављају смртну опасност за људе и да затрују нашу планету. Због тога неки научници предлажу да се конструишу међупланетарне ракете и да се на месец пошаље овај атомски вишак.

Међутим, један немачки научник, доктор Валтер Трајлинг, пронашао је један јевтинији начин. Он сматра да је минимална количина хлорида гадолинијума довољна да неутралише сваку плутонијеву или хидрогенску бомбу. Гадолинијум је метал који спада у групу такозваних ретких земаља, а највише га има у песку на Мадагаскару. Он апсорбује неутроне, услед чијег ослобођења уствари и наступа експлозивна реакција. Овај метал може да се издвоји погодним филтрима, па ће, можда, ускоро бити употребљен у свим атомским инсталацијама, као што се по зградама налазе апарати за гашење пожара.

ОВНОВИ са четири рога

Сви знају да ован обично има два рога. Но, постоје и овнови са по четири рога и они у неким крајевима света нису чак никаква реткост. Амерички новинар Корнел овако је описао свој сусрет са овом необичном животињом:

— То је било једног топлог јунског дана у северној Аризони, дубоко у резервату Навахо-Индијанаца. Трговац Хари Гулдинг ми је рекао да ће Инлијанци продавати овце близу ветрењаче, поред самог друма. Пошто нисам никад видео изблиза већу групу Индијанаца, сматрао сам да ће то бити занимљив призор и отишао сам до ветрењаче. Још издалека угледао сам облаке прашине, које је дизало стадо идући кроз пустињу. Кад је дошло до нас, зауставило се, да би ветеринари прегледали и дезинфековали сваку поједину овцу. Одмах су индијански пастири подигли логор и запалили ватре. То је био леп призор номадског логора.

А тада сам наједном угледао ту чудну животињу. Ован је лежао испружена врата, док су му рогови ишли у сва четири правца. Видевши моје запрепашћење, Гулдинг ми рече да овнови са четири рога нису реткост у стадима Навахо-Индијанаца. Њихове овце не долазе у додир с другим овцама већ дуги низ година, нарочито откако су се они повукли у забачене југозападне крајеве. Навахо-Индијанци не сматрају да су ови овнови нешто особито, па их трампе, као и остале, за брашно, кафу и шећер.

Горњи пар рогова код ових овнова обично је већи и симетричнији од доњег. Доњи рогови су слабији и понекад деформисани. Но, има случајева да су сва четири рога савршена облика. Касније сам чуо да овнова са четири рога има и у Кини, у Јужној Африци и на Исланду. Шеф лондонског зоолошког врта, Реџиналд Покок, сматра да четири рога настају рачвањем нормалног пара рогова у два пара, што се дешава под кожом.



ШТА ЈЕ ЛЕБЕЛ?

Лебел је средство супротно бојкоту и пре њега је примењено у Сједињеним Америчким Државама. Оно се састоји у томе што раднички синдикати обележавају робу послодаваца који излазе усусрет њиховим захтевима и повећавају њену потрошњу, а смањују обрт непопустљивих послодаваца.

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

У нашој прошлости било је доста људи који су кренули у бели свет. Неки су ишли трбухом за крухом, а други из жеље да виде далеке земље и народе. Ови други били су ређи. Један од њих је и доктор Милан Јовановић-Морски (1834—1896), лекар, књижевник и професор Велике школе. Овде ћемо изнети две цртице из његова живота.

ПОЗНАНСТВО НА „ХОТЕЛУ ШТО ПЛИВА“

На својим дугим путовањима Јовановић се упознао с многим људима. Тако му се указала прилика да се упозна и са знаменитим немачким природњаком Ернестом Хекелом (1843—1919). Наиме, Јовановић је неколико година, служећи као лекар аустриског Лојда, путовао Далеким Истоком све до Кине. На тај далеки пут кренуо је на броду „Хелиос“, на коме се налазио и Хекел, који је путовао у Индију. У свом делу „Писма са путовања у Индију“ Хекел описује и лађу „Хелиос“, за коју вели: „То је највећа и најбоља друштвена лађа, заправо то је „хотел што плива“. Затим говори о особљу које служи на лађи и каже да је учтиво и образовано и да је оно много учинило да му тај његов најдужи пут буде у исти



мах и најпријатнији. Он нарочито истиче капетана Лазарића и лекара на броду доктора Јовановића, којима за указану пажњу у свом делу исказује пријатељску захвалност.

Професор Хекел био је познат још и као цртач-акварелиста, па је на том путовању израдио више слика. Једну слику поклонио је и доктору Јовановићу. На слици су приказани „величанственост грађевина и особита бујност и богатство у источанским крајевима“. Слика је била дуга 35, а висока 24 сантиметра. На слици се налази својеручна посвета Ернеста Хекела, која гласи: „Господину доктору Јовановићу за пријатељско сећање на „Хелиос“. Бриндизи, 17 октобра 1881. Ернест Хекел“. Ова Хекелова слика доцније је уступљена Професорском друштву у Београду.

ИЗБАВЉЕН ИЗ „ЖИВОГ ГРОБА“

После слома Мађарске револуције 1848 године, аустриске власти извеле су пред преки суд многе мађарске револуционаре. Међу њима се налазио и Карло Нађ, млад и одушевљен борац за слободу своје земље. Казна је била јединствена и свирепа. Карло је просто проглашен лудим и осуђен да цео свој живот проведе у лудници, иако није био луд. Он је уверавао многе људе с којима се срео да је присебан, али све је било узалуд. Нико није хтео да га саслуша. Педесетих година изишао је указ по коме се сви револуционари осуђени на тамницу пуштају на слободу. Карло није био у тамници, него у лудници, те се тај указ на њега није односио. Године су пролазиле, али наде није било ниоткуда. Једнога дана у тај Завод за душевно оболеле дошао је на праксу и Милан Јовановић, који је тада студирао медицину у Бечу.

Било је предвечерје. Јовановић је стајао у својој канцеларији крај прозора и посматрао болеснике који су шетали у ограђеном простору. Један болесник, јако замишљен, шетао се баш испред Јовановићева прозора и наједном му се обратио речима: „Молим вас, имате ли мало хлеба?“ Јовановић му је пружио хлеб кроз прозор у мрежи од канапа. Овај је одмах почео да једе, али се није помицао с места. Јовановић га је посматрао, па је убрзо дошло и до разговора, који није дуго трајао. Болесника су позвали да иде у своју собу. То је био Карло Нађ. Он је замолио Јовановића да и сутра буде на истом месту, што је овај радо учинио. Разговор је настављен. Када се Нађ уверио да Јовановић није Немац него Словен, испричао му је своју тужну историју. Јовановић је одмах обавестио Карлову сестру, која је живела у Угарској и мислила да је њен брат одавно мртав. Сва срећна, дојурила је одмах у Беч и посетила Јовановића. Овај је успео да се она састане с братом и да с њим разговара у његовом присуству. Сусрет брата и сестре био је узбудљив. Јовановић ју је одмах упутио где треба да иде и интервенише. Време је одмицало, али су они и даље упорно радили. Тако је најзад Карло Нађ ослобођен из „живог гроба“, захваљујући заузимању доктора Јовановића.

Откривена цуцла из петог века пре наше ере

На недавном Светском конгресу археолога, одржаном у Паризу, на коме је учествовало 80 научника, саопштено је да је откривена најстарија цуцла на свету. Она је нађена на острву Кипру, у рушевинама Пафоса, где је откривен и чувени Венерин храм. Предмет за који научници тврде да претставља цуцлу има потпуно исти облик као данашње цуцле, а направљен је од керамике. Он је нађен у једном саркофагу. Анализе трагова на ивицама цуцле показују да је у њој било млека.

Само лама и жирафа не знају да пливају

Један канадски научник, кога је нарочито занимао проблем способности разних животиња да пливају, утврдио је после вишегодишњих проучавања да сви сувоземни сисари знају да пливају од рођења и да им није потребно да уче ову вештину. Једини изузетак претстављају жирафа и лама. Наравно, и човек.





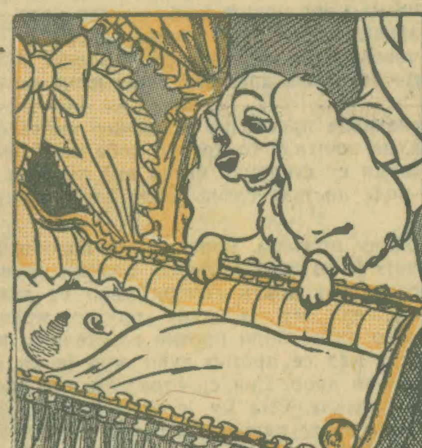
















КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ



Најпознатији вулкани на свету

Вулкани су брегови у облику купе састављени од материјала који је избачен приликом ерупција. Тај материјал сачињавају: лава, вулкански пепео, бомбе и лапиле (крупније од песка, обично комадићи разбијене вулканске згуре, порозне грађе). Вулкански брег се завршава левкастим проширењем, које се назива кратером. Кратер је у вези са унутрашњошћу земље. Висина и облик кратера често се мењају, а то зависи од јачине ерупције, која више или мање руши вулканско брдо. Тако ширина кратера Везува износи око 620 метара, Кракатауа седам километара, а има кратера широких и по двадесет километара.

У нашој земљи нема живих вулкана, али има вулканских брегова који потичу из недавне геолошке прошлости. Овде ћемо набројати важније вулкане у свету. На првом месту стоји име вулкана, на другом висина брега, а на трећем година последње провале.

ЕВРОПА		
Етна (Сицилија)	3.263	1955
Санторин (Јегеј. Море)	584	1928
Стромболи (Липари)	926	1951
Везув (Италија)	1.186	1933
АФРИКА		
Питон де ла Фурнез	2.515	1924
Камерун	4.070	1922
Меру (Источ. Африка)	4.559	1910
АМЕРИКА		
Богослов (Алеути)	137	1907
Колима (Мексико)	3.890	1926
Котопакси (Еквадор)	5.940	1906
Фуего (Гватемала)	3.835	1880
АЗИЈА		
Асама (Јапан)	2.480	1922
Асо (Јапан)	1.690	1924
Фуџи (Јапан)	3.778	1792
Кључевскаја Сопка	4.850	1932
ОСТРВСКИ ВУЛКАНИ		
Кракатау	832	1933
Мајон (Филипини)	2.755	1900
Мерапи (Јава)	2.875	1934
Мерапи (Суматра)	2.890	1931
Семеру (Јава)	2.676	1922
Тернате (Молуци)	1,580	1933

★

У Европи су најчувенији и најбоље проучени ови активни вулкани: Везув, Етна, Стромболи, Волкано и велики исландски вулкани.

Етна је највећи европски вулкан. Пречник главног кратера износи око 450 метара, а поред њега постоји и више бочних (паразитских) кратера. Они су поређани дуж пукотина по боковима вулкана, које су често дуге по више километара.

Кроз главни кратер лава није избијала, него само пара, гасови и пепео. Она је продирала само кроз пукотине. На јужној страни Етне налази се једна пукотина која је дуга 18 километара. Године 1869 из те пукотине излила се река лаве дуга 100 километара, која је просечно била широка око 500 метара. Том приликом уништен је већи део града Катаније и



више околних села. Лава се изливала и из многобројних малих кратера који су се налазили изнад ове пукотине.

Етна је у својој историји имала и катастрофалних ерупција. Тада су страдали становници многих околних крајева, а нарочито Катаније, која је стално на домаку лаве и пепела и вечно се тресе, узнемиравана јаким земљотресима. Године 1669 разорен је добар део Катаније, уништено око 500 других насеља, а по мишљењу стручњака погинуло је око 95.000 људи. И суседни град Месина страдао је често. Приликом велике ерупције која се десила 1908 настао је страшан земљотрес, те је том приликом погинуло око 100.000 људи.

КАКВИ СУ ТО ПОЧАСНИ СТУБОВИ?

Почасни стубови су подизани у старом Риму војсковођама и царевима за успомену на њихова дела. Састојали су се од четвороугаоног постамента и стуба огромних размера. Њихова спољна површина украшавана је рељефима који су претстављали сцене из ратова, а изнад капитела стуба налазило се цилиндрично постоље с позлаћеним ликом онога коме је почасни стуб посвећен.

КО СУ ВЛАЧАРИ?

Влачари су једна врста занатлија који живе по јужнословенским варошима. Они влаче (чешљају) вуну и памук.

МРМОТ

У планинама Северне Америке, на висинама где шума већ престаје, на падинама обраслим цвећем, од северозападне Аљаске до држава Вашингтон и Ајдахо, живи мала и лепа животиња мрмот, или — како га још називају — свизак. Сивобели мрмот има лепо сребрнасто крзно и црне шапе, које потсећају на чизме римских војника, калиге. Отуда је мрмот и добио латински назив — мармота калигата.

Мрмот се храни првенствено цвећем. Његово омиљено јело је разно планинско цвеће, чије латице жваће са изразом лица правог гурмана. Том приликом он се пропне на задње шапе, а предњим шапама обухвати цвет и претходно га њушка, као да жели да потстакне апетит.



Мрмоти су врло друштвене животиње. Радо се играју, дижући притом велику буку, а њихово играње потсећа на људске окретне игре. Једна животиња потапше другу по леђима и то је позив на игру, који се ретко кад одбија. Играју усправљени, нос уз нос и предње шапе уз предње шапе. Затим, као по команди, одвоје се један од другог, направе круг и опет се састану, и то таквом жестином да њихови предњи зуби при судару зазвече. Игра се завршава кад један од играча падне исцрпен. Играње није једина забава мрмота; они се и санкају. То обично чине у рано пролеће, одмах после зимског сна, док још снег стоји на планинским падинама. Тада они трче низбрдо, затим почну да "коче" и тако се клизају по неколико метара.

Иако се мрмоти радо забављају, они су стално на опрези и чувају се добро од непријатеља. Опасност најављују продорним криком који потсећа на звиждук и који, ако је време мирно, може да се чује на даљини од близу два километра. На тај знак сви мрмоти у ближој и даљој околини склањају се муњевитом брзином у своје јазбине. Међутим, овај звиждук алармира и друге становнике планине, па и саме гризли-медведе, који иначе радо једу мрмоте. Сви се они тада шћућуре и ућуте, чекајући шта ће се догодити. Кад опасност прође, мрмот који је остао на стражи даје знак звиждуком и, као по команди, остали мрмоти искачу из својих јазбина. За заштиту од златних орлова мрмоти граде нарочита склоништа, у која ускачу чим примете орла да се спушта.

Мрмотов зимски сан траје седам и по од дванаест месеци. Из сна се буди у пролеће; тачан датум зависи од надморске висине и географске ширине места. Понекад мора да копа тунеле дуге неколико метара да би изишао на површину. Не узбуђује се много кад види да је све покривено снегом и да још нема хране. У прво време после сна он је као ошамућен и околина га не интересује. Затим, кад се снег отопи и кад све озелени, мрмот почиње прождрљиво да једе, док трбух не почне да му се вуче по земљи. Затим чисти своју јазбину од прошлогодишњег сена и пуни је свежом травом.

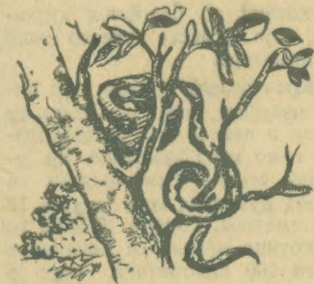
По правилу, сивобели мрмот не пари се пре навршене друге године. Женка окоти четири до пет младунаца, који постају самостални у време кад им се мајка спрема за зимски сан. За зимски сан се мрмоти припреме на тај начин што се угоје колико год више могу. Затим се у нарочито припремљеним јазбинама склупчају у мале лопте и спавају чврсто, сигурни од непријатеља.

ЖИВЕ „МРТВЕ" ЖИВЕ

У долини Перкиомен, у источној Пенсилванији, налази се можда најнеобичнији пар сеница који је икад летео. Ове птице биле су већ једном у утроби велике црне змије. Међутим, оне су то преживеле, и не знајући каква им је опасност претила. Ипак, мора се нагласити да је то било врло рано у њиховом животу, док су се још налазиле у јајету.

Неки Харолд Фот приметио је за време шетње дугу црну змију како виси с гране. Погледао је мало боље и видео да се змијска глава налази у птичјем гнезду и да се у телу змије полако помичу, једно за другим, два лоптаста задебљања. Било је јасно да је змија прогутала два птичја јајета. Ударцем штапа скинуо је Фот змију с дрвета, а затим јој је ножем отсекао главу. После тога стезао је тело змије, све док из њега нису испала она два јајета, зачудо неоштећена.

Фот је марамицом обрисао јаја и вратио их у гнездо. Данима је после тога обилазио



око дрвета, док једном није чуо цвркут птића, који су се тек били излегли. Тако су се, захваљујући случају и Фотовој љубави према природи, ове две птице „по други пут родиле".

На чудна питања — чудни одговори

На свом походу у Индију, Александар Македонски није ишао лако. Било је много побуна. Једну је подигао и Саба, поглавица једног индиског племена. На ту побуну Сабу су много наговарали гимнософисти. Гимнософисти су били староиндиски филозофи и вероучитељи, који су ишли готово сасвим голи, нису никако јели месо, одрицали су се сваког телесног уживања и бавили се само посматрањем природе и живота. Десеторицу гимнософиста који су највише наговарали Сабу на побуну и који су највише јада задали Македонцима успеле су да ухвате Александрове страже. Како су они уживали глас људи који се одликују кратким и духовитим одговорима, Александар им је поставио замршена питања и рекао: „Прво ћу убити онога који право не одговори, а потом редом остале". Једнога, и то најстаријега међу њима, одредио је за судију. Ево тих питања:

Први, дакле, добије питање: Шта мисли, има ли више живих или мртвих? Он одговори: „Живих, јер мртвих више нема!"

На питање: Да ли земља или море храни веће животиње? — други одговори: „Земља, јер море је само део ње!"

Трећи на питање: Која је животиња најлукавија? — одговори: „Она коју човек досад још није познао!"

Четврти је добио питање: С кога је разлога одметнуо Сабу? и одговор је био: „Јер сам желео или да лепо живи или да лепо умре!"

Петог су питали: Шта мисли да је пре постало, дан или ноћ? Он је одговорио: „Дан је за један дан пре постао него ноћ!" Кад се краљ томе зачудио, додао је: „Тешким питањима морају припадати и тешки одговори!"

Краљ се потом обрати шестом и запита га: „Како би човек могао највише омиљен бити?" Одговор је гласио: „Ако има највећу моћ, а није страшан!"

Од остале тројице један је на питање: Како би неко од човека могао постати бог? — одговорио: „Кад би нешто учинио што човеку није могућно учинити!" Други је добио питање: Шта је јаче, живот или смрт? — и одговорио је: „Живот, јер толико зла подноси!"

Последњи је добио питање: Докле је човеку саветно да живи? Одговор је био: „Докле год не сматра да је боље бити мртав него жив!"

Потом се краљ обрати оном судији и нареди му да каже свој суд. Судија изјави да је један одговор гори од другога, а краљ њему на то: „Ти ћеш, дакле, први погинути кад тако судиш!" — „Не, краљу, — рече судија — иначе би ти лагао кад си рекао да ћеш убити првога који најгоре одговори".

Зашто је море слано?

— Легенде —

Није прича него истина да готово сваки човек кад први пут дође на море попије мало морске воде да види је ли заиста слана, како је пре тога чуо. То се догоди и човеку који добро зна да је морска вода слана и зашто је слана, али, ето, хоће ипак да се увери.

Слан укус морске воде привлачио је пажњу људи од незапамћених времена, па пошто у то древно доба нису знали откуд то потиче, људи су створили читав низ легенди о томе како је морска вода постала слана. Овде ћемо изнети неке од тих легенди.

По многим народним причама, морска вода првобитно је била слатка, а доцније је из разних узрока постала слана. Тако се у једној француској причи говори како се неки капетан брода оженио, али му је жену одузео моћни властелин. Он није могао да се бори против властелина, па је почео да лута морем. Кад се вратио кући, чуо је да је море потопило властелинов двор. Сви су страдали, сем његове жене, која му се вратила. Она му је испричала да ју је море спасло. Да би се мору одужио, капетан је отишао на обалу и позвао га да пође за њим до места где су биле огромне гомиле соли. Море је јурнуло на то слагалиште соли и поплавило га, па је отада слано. У једном делу Бретање, у Француској, постоји прича по којој је море због тога слано што негде постоје читаве планине соли које оно непрестано запљускује, те се со растапа и шири целом површином и дубином мора.

И код Норвежана постоји скаска о постанку сланоће мора. Прича се да је био неки човек који је имао чаробну воденицу. Кад год би рекао неке одређене речи тој воденици, она је самлела све што је он зажелео. Догоди се да је неки морнар дошао до те воденице, понео је на лађу и кад је она била на пучини заповедио је воденици да намеље соли. Воденица је почела да меље со и убрзо је цела лађа била пуна соли. Морнар није знао речи којима се заустављала воденица, те је она и даље млела. Најзад је намлела толико соли да се лађа преврнула и потонула, али воденица и данас меље со у морским дубинама.

У Средњем веку многи су веровали да је вода на морској површини слана, а у дубини слатка. У то су веровали и многи умни људи, а доцније су морнари причали да је то заиста тачно и ко би год могао да спусти једну боцу на конопцу у дубину мора, извадио би слатку воду.

Ево и једне легенде са Јаве у којој се прича како је море постало слано. Кад су небо и земља били раздвојени, море и ветар гонили су земљу тамо-амо. Тада се удруже два друга ветра да помогну земљи. Један је дунуо са земље, а други са неба и заједно су ударили на море. Море се тако јако усковитлало да је ископало читаве гомиле соли и отада је постало слано.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

НИКАКО БЕЗ ПРАГОВА

Још од оних дана када је кренуо први воз, људи су почели да размишљају чиме би могли да замене дрвене прагове. Пробали су све што им је пало напамет. Међутим, до данас још ништа није пронађено



што би могло да замени дрвене прагове, па и поред тога што су возови толико усавршени и нису ни налик на некадашње возове.

УВЕРИЛИ СЕ ДА НИЈЕ РЕКА

Године 630 пре наше ере, грчки поморац са острва Самоса по имену Колеос запловио је бродом према Египту, али су га јаки ветрови потисли према западу. После дуге пловидбе брод је стигао до Гибралтара и Колеосови морнари су, први од свих Грка, угледали Атлантски Океан. Тада су се уверили да овај океан није река, да се ту не налази западна граница Земље, већ да је то огромно море које се простире у недоглед. Пловећи једно време океаном поред обале данашње Шпаније, брод је стигао до Тарзиса, где је становништво одушевљено дочекало Грке. Ту су добро продали своју робу и за њу добили доста злата. Кад се вратио у Самос, Колеос је известио земљаке о свом открићу.

ЗА ЛАКШУ ОПРАВКУ ЗУБА

У зубном диспанзеру у Рочестру, у САД, употребљавају једну нову материју, која ће, како се верује, умногоме олакшати рад зубара. Досад је приликом пломбирања зуба понекад требало проширивати шупљину, како би си пломба боље ухватила за неравне зидове унутрашњости зуба. Међутим, пломба од ове нове пластичне материје хвата се и за равну површину зубне шупљине.

КОРЊАЧА БЕЗ ОКЛОПА

Највећа врста корњача нема уопште рожнати оклоп. Те корњаче често достижу дужи-



ну од 2 и по метра, а могу бити тешке и по 1000 килограма. Најинтересантније је то да је ова џиновска корњача покривена меком кожом.

ВУЧЈА ЈАМА

Вучја јама је дубља јама у чијој је унутрашњости пободено оштро коље, а чији је отвор покривен грањем или чим другим. Раније су вучје јаме искоришћаване за хватање вукова, а доцније су примењиване у рату, за борбу против тенкова.

ШТА ЈЕ МИНОРКА?

Минорка је црна кокошка пореклом из Шпаније. Креста је код петла велика и усправна, а повијена код кокошке. Има велике беле подушњаке. Ноге су јој голе и црне. Одлична је носиља, а јаја су јој крупна. Може бити тешка и преко три килограма.

ШТА ЈЕ ЈАЛИЈА?

Јалија је турска реч и означава обалу, кеј или празан простор крај варошког насеља.

КРМЕЗ

Крмез је врста штитастих ваши која живи на храсту прнару у јужној Европи и Малој Азији. Њихова телесна течност је црвена и из ње се добија кармин-боја. Сродне крмезу су кошениле, које такође дају кармин-боју. Постоји и европска кошенила.

КАКВА ЈЕ ТО КУМАРОН-СМОЛА?

Кумарон-смола је вештачка смола која се добија као споредан производ приликом прераде катрана од каменог угља. Има боју од црне до слабе жуте. Употребљава се за израду лакова и боја, као замена природним смолама.

ВУЧА САМОГА СЕБЕ



Можда нисте знали да се можете сами вући заједно са чамцем. Кад завежете конопац за место на коме се намешта крма и онда, стојећи у чамцу, брзо трзате у кратким размацима за конопац према прамцу, чамац ће се кретати унапред.

ШТА ЈЕ ЖУТИЛОВКА?

Жутиловка (жутилова трава) је жбунић са златножутим цветовима у гроздастим цвастима. Расте на мршавим ливадама, а ређе у шумама, у Европи, на Кавказу и у Малој Азији. Жутиловка је коровска биљка. Стока не воли да је једе.

КО СУ БИЛИ КОЊАРИ?

Коњарима је називана једна група Турака по граду Конији (Иконији), у Малој Азији. Већ у X веку једна група Коњара населила се у Македонији и Тесалији.

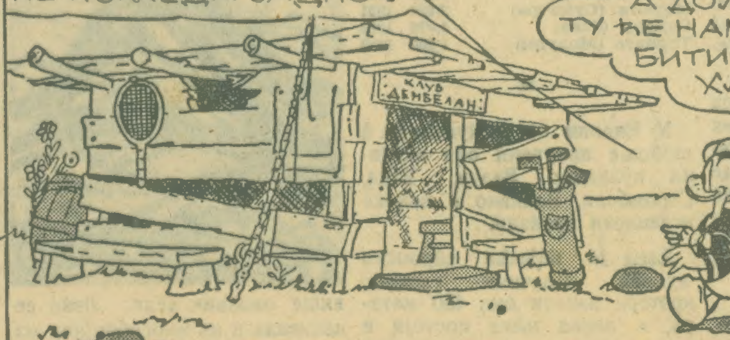
ПСЕУДОЦУГА

Псеудоцуга је четинар из источног дела северне Америке. Он може да достигне висину од 100 метара, а пречник од 3 метра. Листови су му као у јеле. Гаји се као украсно дрво.

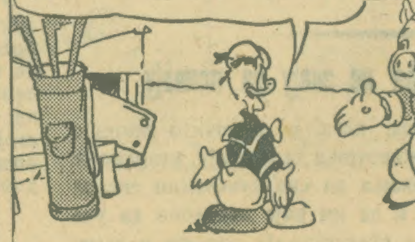
ДВА ЛЕЊИВЦА

Сили Симфонија

WALT DISNEY









ЛЕКАРИ ПРЕ 4000 ГОДИНА

Археолози који су недавно проучавали један египатски папирус на коме је текст написан 1.700 година пре наше ере имали су чему да се чуде, а још више од њих зачудиће се познаваоци историје медицине. Из овог древног списа види се да су стари Египћани имали способне и веште хирурге и да је готово сваки лекар био специјалиста за једну уску област медицине.

Још старији и исто тако занимљив запис нађен је у камену једне пирамиде. Он претставља један од ретких писаних докумената о медицинској вештини и лечењу у старом Египту. На улазу у пирамиду стоји да је њено грађење почело у 28 веку пре наше ере. За време грађења дошло је до несрећног случаја, у коме је настрадао један радник. Фараон, који је баш тада обилазио градилиште, био је сведок несреће, па је наредио да се раднику пружи сва потребна лекарска нега и да се догађај запише на каменој плочи. Писари су забележили чак и начин лечења повређеног радника и лекове који су му за то време давани.

Папирус из 17 века пре наше ере претставља прави уџбеник медицине и хирургије. Писац почиње описивањем лобање, а затим подробно објашњава обољења носа, вилице, усана, грла, врата, кључњаче, грудног коша и кичме. Он прво описује симптоме обољења, затим учи како се одређује дијагноза и најзад прописује лекове. Према томе да ли стање болести оцени као повољно, сумњиво или безнадежно, он саопштава да болест може да се излечи, да се против болова може борити или да обољење премашује оквир његове струке и његово искуство.

Код старих Египћана лечење је било једноставно, али врло озбиљно. Писац уџбеника даје драгоцене савете за превијање у случајевима прелома костију. За отворене ране препоручује мелем справљен од меда и трава, а за случајеве који су тако сложени да његово знање до њих не досеже он мудро препоручује болеснику одмор и саветује му да се препусти природи, која ће већ да учини своје. Савремена медицина је такође утврдила да је код многих болести лежање и одмор најбољи лек.

Нарочито задивљује познавање анатомије код старих Египћана. У случају ишчашења вилице уџбеник тачно препоручује на које место и како треба да се притисне руком да би се вилица вратила на своје место. Код ишчашења рамена или кључне кости препоручује се да се болесник положи на леђа и да се вуче за руке све док се кост не врати у нормалан положај. У случају прелома костију лобање писац саветује да се направи нарочито „јастуче“ од дрвета, које затим треба обложити, и да се на њ стави повређена глава. Болесник треба да остане у седећем положају, ужлебљен између два подупирача, и да се не миче све док не оздрави.

Опис мозга није нађен у старим јеврејским, вавилонским и асирским записима. Међутим, на египатском папирусу забележено је не само из којих се делова мозак састоји, већ и како он управља разним деловима тела. Египћани су још пре 37 векова знали да лева половина мозга управља покретима десне руке и ноге, ухом и оком, а десна половина свим деловима тела на његовој левој половини. Ово откриће је европска медицинска наука учинила тек прошлог века.

Дивљење савремених стручњака није било ништа мање ни кад су открили да су Египћани знали за начин на који крв кружи у организму. „Из срца, објашњава писац, излази један канал који води крв у најудаљеније делове тела. Ако се стави прст на слепоочницу, изнад шаке у висини зглавка, или на ногу, осетиће се на крвним жилама куцање срца. Јер, срце је везано са удовима и са свим деловима нашег тела преко крвних судова“.

Највероватније је да су до својих изванредних анатомских знања Египћани дошли проучавањем тела мртвих која су мумифицирали. Они су добро познавали готово све унутрашње органе. Римски писац Плиније прича са чуђењем да су они отварали и испитивали леш у свим случајевима кад им узроци болести и смрти нису били познати.

На једном другом египатском папирусу забележен је опис 48 разних операција, које се у данашњој медицини сматрају за основне. У ископинама које потичу из XII века пре наше ере нађени су хируршки инструменти од метала, а код многих мумија су откривени ожиљци који претстављају трагове неке раније операције. Од 5.000 мртвих чије су мумије нађене у једној области, 32 су за живота имали разне преломе костију које су одлично намештене. Међу нађеним египатским хируршким инструментима готово половина је у основи сасвим слична данашњим. Египатски лекари су се служили разним штипаљкама, многим врстама маказа, шиљатим ножевима-стругачима, инструментима-лопатицама и кашикарама, анатомским ножевима и ножићима за расецање.

За опијање болесника египатски лекари су се служили једним жестоким отровом, не бојећи се да њиме готово умртве болесника. Инструменте су дезинфековали на високој температури. Из једног папируса види се да су Египћани знали за обољење слепог црева и да су га чак отстрањивали операцијом. Они су били исто тако добри акушери. Египатска медицина познавала је туберкулозу, малокрвност и жучна обољења. Недавно је нађен зачуђујући опис симптома рака и тока самог обољења. Најзад, стари Египћани су вршили многе озбиљне покушаје подмлађивања.

Готово сви стари писци који су путовали по Египту истицали су да су хигијена и здравствено стање у тој земљи били на завидној висини. У „Одисеји“ се говори да Египћани гаје многе траве које су у стању да врате здравље, али и отровне, које доносе смрт. Херодота, који је више пута посетио Египат, највише је задивила разноврсност лекара-стручњака. Вештину лечења су они између себе до те мере поделили, истиче Херодот, да готово сваки лечи само једну болест. Има лекара за очи, за повреде лобање и обољења мозга, за лечење зуба, за болове у унутрашњости организма, за преломе костију итд.



Нос осигуран на 400 милиона франака

Веровали или не, Американац Бенсон Сторфенс осигурао је свој нос на 400 милиона франака. То није никакво чудо, пошто је он највећи амерички стручњак за мирисе. Сваког дана он изврши помоћу свога носа анализу 200 разних француских мириса који се увезу у Америку и у исто време одређује мирисе који ће највише одговарати укусу потрошача.

НАЈВЕЋИ ОРКЕСТАР НА СВЕТУ

Често смо читали у новинама о величини појединих оркестара, али је мало познато да се највећи оркестар на свету окупио 1872 године у америчком граду Бостону. Овај оркестар приредио је низ концерата у част прославе завршетка Грађанског рата. Приликом извођења увертире за Вердијеву оперу „Трубадур“, у оркестру је узело учешћа 1689 извођача.

У духу времена

Данас се широм света приређују разноврсне изложбе, али ниједна можда толико не одговара духу времена као изложбе предмета израђених од пластичних материја. Човек не може ни да замисли шта се све може израдити од пластичне материје док не посети једну такву изложбу. Овде ћемо укратко набројати неке предмете који се данас од ње израђују.

Од пластичних материја израђују се такозване пластичне кости, које замењују људске при ортопедским операцијама. Од тих истих материја израђују се и мантили за хирурге. Од једне пластичне материје израђује се крзно које јако личи на крзно персиског јагњета, на астрахан, затим шљокице које се могу прати, пеглати, хемиски чистити и потопити у морску воду без икаквих штетних последица. Ни ђаци нису заборављени. Од пластичних материја израђују се школски глобуси и друга учила.

Поред овога, од пластичних материја праве се лустери, делови за бицикле и аутомобиле, платно за плакате, штитови за уличне лампе, чамци, кутије за машине, послужавници, намештај, лепак за лепљење коже, болнички чаршави, цеви за изоловање електричних жица, оклопи за дисање који ће заменити такозвана „челична плућа“, шприцеви за инјекције и разне хируршке посуде. Од нових пластичних прашкова могу да се излију у калупе разни предмети у свим бојама. Од једне целулозне пластичне материје успешно се изливају дугмета и разна украсна бижутерија, затим се праве кишне кабанице, корпе за пијацу, итд.

Рођени брат каменог угља



У ранијим бројевима донели смо три приче у којима су букова цепаница, тресет и камени угаљ испричали свој „живот“. Сада доносимо причу кокса, у којој је он изнео своју повест.

И ја сам некад био најпоносније стабло у шуми...

Овде није могућно описати шта се све догодило кад је кокс тим речима почео своју историју. Букова цепаница превртала се од смеха, камени угаљ се злурадо церио, а тресет се напросто скотрљао у један угао шупе од необузданог смеха. Однекуд се ту створи и пацов, који поче да гунђа:

— Ама, чини ми се да сам чуо неке гласове унутра...

Он оњуши све око себе, па пошто не нађе ништа поново се удаљи.

— Драги коксе, — рече камени угаљ кад се смири од силног смеха — мора да су ти живци још узрујани или ти у глави није све у реду.

— Какво ли си ти само стабло био? — рече подругљиво букова цепаница. — Волела бих да сам те могла видети у читавом твом сјају и величини.

— Опростите, — упаде тресет. — Јест да сам се и ја смејао као и други, али ипак мислим да би требало пустити да кокс мирно испричоведа своју историју.

— Хајде, причај! — рече цепаница. — Да се бар слатко насмејемо.

— Драга моја, десиће се управо обрнуто, — одговори кокс — јер је моја историја веома тужна. Ја сам имао тежу судбину него иједно од вас. На ваше смејање могу да одговорим само то да сам ја рођени брат каменог угља.

— Е, то ћемо тек да видимо. Баш бих волео да ми то докажеш, — упаде камени угаљ.

— Тачно је, тачно, драги брате, — рече кокс.

— Ха-ха-ха! — одјекну смех букове цепанице. — Уосталом, кокс изгледа има право, јер сте веома слични један другом. Загледајте се мало боље.

— Ја одлучно протестујем, — рече камени угаљ. — Погледајте мене, па онда њега и упоредите нас, па ћете видети да ли смо браћа. Та погледајте га само! Он је шупљикав и јадан, лак је као перо и свако се може уверити да је то само једно бедно створење које не вреди ни пребијене паре. А погледајте мене. Ја сам чврст и тежак. Ја блистам. Ја сам рођени стриц дијаманту...

— Није лепо што ме се одричеш, — рече болно кокс. — Да су с тобом поступали као са мном, ни за длаку не би изгледао боље од мене.

— Онда хајде, почни једном, да те чујемо! — рече цепаница.

— Немојте му веровати ниједну једину реч! — опомињао их је камени угаљ.

— Ја сам родом из Енглеске као и камени угаљ, — поче кокс. — Растао сам у истој шуми и био део оних огромних стабала папрати пре више стотина хиљада година. Моја је повест иста као и повест каменог угља све до онога часа...

Ту кокс заћута, јер се видело да га нешто страшно тишти.

— Но, хајде, настави! — потстицала га је цепаница.

— Пусти га да се мало прибере, — рече тресет.

Кокс поче тако силно да јеца да се замало није сав распукао у комаде.

— ... Све до онога часа кад су из мене исисали гас, — прозбори он најзад.

— И ти опет тврдиш да смо исто, — рече камени угаљ. — Како те само није срамота!

— То је жива истина, — одговори кокс. — Ми смо у исто време и из истог слоја угља исечени, у истој корпи извучени на ваздух и на истом су нас броду донели у ову земљу. Али, после тога наши путеви су се разишли. Ја сам дошао у плинару, где су ме затворили у једну огромну посуду и тако јако загревали док сав гас из мене није изишао. Онда су ме продали.

Кокс је поново почео да јеца, али су сад остали ћутали, осећајући у души да је његова судбина заиста била тешка.

— Све ми је ово некако чудно, — рече цепаница. — Да сам случајно пала у мочвару, и ја бих ваљда постала тресет.

— А да су мене посекли пре сто хиљада година, и ја бих био огревно дрво и не бих постао ово што сам, — јави се камени угаљ.

— Да сам лежао у блату сто хиљада година, и ја бих био камени угаљ, — рече тресет.

— А да нису из мене извукли гас... — промуца кокс, али није могао да настави, већ бризну у плач.

После тога у шупи је било веома тихо. Свак је био занесен овим чудним историјама. Наједном се јави тресет:

— Е, сад сам све схватио!

— Шта си то схватио? — упита цепаница.

— Па ето, схватио сам да смо ми све четворо једна иста ствар, али у разним облицима.







НЕВИДЉИВА „ФАБРИКА"

Свакој пролећа нам дрвеће опет олиста и младо лишће својим зеленилом оживи целу околину. Да није њега, не би се пролеће ни приметило и само због њега сви ми упролеће осећамо неку дубоку радост. Кад опазимо прве листове, можда и нехотице помислимо на велике шуме и њихово шуштање под дахом ветра, на шум кишних капи кад ударају по лишћу. И боја лишћа, и тај шум пријатно делују на нас.

Узмите један лист, ма који, и добро га загледајте. Видећете да му обе стране нису једнаке. Горња је тамнија и најчешће глатка, док је доња блеђа и каткад обрасла маљама. Лист има два лица зато што врши две функције: с доње стране дише, а с горње, под утицајем сунца, справља храну за целу биљку.

Лишће издише кисеоник. Исти онај кисеоник који је нама толико потребан, помоћу кога се обавља сагоревање материја у нашем организму. Но, оно га, мада у много мањој мери, и удише, јер је он и њему потребан. Лист дише кроз поре на својој доњој страни. Те су поре као пукотине, сличне зеници у мачке. И баш као зенице у мачке, оне се шире у мраку и скупљају на светлости. Поре на листу прилагођавају се и атмосферским приликама. Кад је дан врео и сув, да дрво услед великог испаравања не би изгубило сву влагу, поре се затварају, али не потпуно, да се дрво не би загушило. А кад су поре потпуно отворене, лишће и цело дрво дишу лакше.

Испаравањем се у листу ствара вакуум и он, преносећи се од ћелије до ћелије, усисава воду кроз лист, дршку, грану и стабло, чак из корена, дубоко из земље. Нешто слично као што се вода пење у шећер ако један крај кесе замочимо у воду, или кад кроз цевчицу сисамо лимунаду. Код дрвета је та капиларна појава толико јака да се вода на овај начин пење на висину и



од неколико десетина метара.

За то време се на горњој страни листа одиграва једна радња од прво%разредне важности. Далеко пре но што је човек изградио прву фабрику, лист је употребљавао сунчану енергију за највећи индустриски план који је икад постојао на земљи. У тим зеленим фабрикама не окреће се ниједан точак; тамо нема ниједног димњака. Напротив, оне пречишћавају атмосферу. Ове фабрике, смештене у лишћу, служе пре свега самом дрвету, а уместо машина имају једну зелену материју — хлорофил. Помоћу њега дрво је у стању да искоришћује енергију која долази са Сунца на нашу планету.

Хлорофил упија делиће сунчане енергије, фотоне, који се у лишћу „мешају" с водом добијеном из земље и угљендиоксидом добијеним из ваздуха. Тамо се они нечујно спајају са атомима кисеоника, угљеника и водоника и дају шећер и скроб, главну храну дрвета. Како је ту у питању енергија фотона, цео тај процес назива се фотосинтезом. И на целој нашој планети, сваког сунчаног дана, сваки лист сваког дрвета чини то исто.

Није без разлога хлорофил назван зеленом крвљу света. То су мали зелени котурићи који пливају по ћелији листа, као што црвена крвна зрнца пливају по нашој крви и имају свој сопствени живот. Кад је сунце исувише јако, ти котурићи се скупе, или падну на дно, или се приљубе уз зидове ћелија. А кад се небо наоблачи, они се рашире да би упили што више светлости, или испливају наврх ћелије, као што рибе излазе на површину.

Из лишћа струји прави дах живота. Јер кад лист разложи молекуле воде и угљендиоксида у њихове саставне елементе, он испушта велику количину кисеоника, која му је непотребна. Тај кисеоник излази кроз његове поре у таквим количинама да је цео околни ваздух освежен. Да није тог даха лишћа, цео живи свет на нашој планети одавно би се угушио од нагомиланог угљендиоксида.

Човек који има дрво поред куће живи уствари под шатором од кисеоника. Поред тога, дрво ублажава јачину ветра и подешава температуру околине. Услед сталног испаравања, ваздух је око листа хладнији, као што је увек свежији ваздух изнад река и језера. Кад топлог летњег дана уђете у шуму, одједном осетите свежину.

И тако, преко целог пролећа и лета нас окружава ова зелена благодет. А ујесен, сваки лист као да добије нову боју. Но, није то никаква нова боја. Тог природног црвеног и жутог пигмента има увек у листу, само што је он у пролеће и лето заклоњен хлорофилом. Ујесен видимо жуту и наранџасту боју кад у листу почне често хемиски процес. Мраз ту не игра никакву улогу. Сам лист је већ остарео и завршава свој живот. На дршци израсте једна ћелија која спречава долазак воде и лист вене. Тада сваки дах ветра може да га откине, па је за то понекад довољна и његова сопствена тежина. Најзад, он пада на тле и труне, обогаћујући земљу, или заврши у пећи, грејући нас својим пламеном.

ВЕРОВАЛИ или не...

СКУПЕ РЕЧИ

Француз Андре Мореле (1729—1819) добио је од француске владе налог да састави један трговачки енциклопедиски речник. Ауторски хонорар у висини од близу четрдесет милиона био му је исплаћен унапред. Пуних тридесет година Мореле је уверавао надлежне да озбиљно ради на састављању речника и да ће га ускоро завршити. Најзад, кад су од њега енергично захтевали макар и недовршен рукопис, он им је пружио један лист хартије на коме је крупним словима био исписан само наслов — „Речник трговине".

ДА НАМАМЕ РИБЕ...

Стари Римљани одлазили су у лов на сабљарке у



чамцима чији је кљун био израђен у облику главе ове страшне рибе. Стари аутори тврде да су на тај начин рибари успевали да намаме сабљарке на домет својих харпуна.

ПОРОДИЦА УНИВЕРЗИТЕТСКИХ ПРОФЕСОРА

Џон Грегори (1625—1720) из Драмока, у Шкотској, био је отац, односно дед и прадед четрнаесторице професора универзитета.

У ЗНАК КАЈАЊА

Године 1484 становници Брижа, у Белгији, открили су да је у њиховом граду једну деценију раније био осуђен на смрт и погубљен један потпуно невин човек по имену Лангхалс (Дуговрати). Општинска управа донела је тада одлуку да набави једно јато лабудова и да у знак кајања чува и храни те дуговрате живо-



тиње. И данас се, после 471 године, на реци која протиче кроз град може видети јато лабудова.

ГНЕЗДО КОЛИБРИЈА НА ЕЛЕКТРИЧНОМ ГАЈТАНУ

На тераси Катарине Конор из Енденпенденса, у Калифорнији, на електричном гајтану изнад саме сијалице још пре тридесет и четири године један пар колибрија саградио је своје гнездо. Отада па све до данас гнездо никад није било „ненастањено". У њему је увек живео по један пар колибрија.

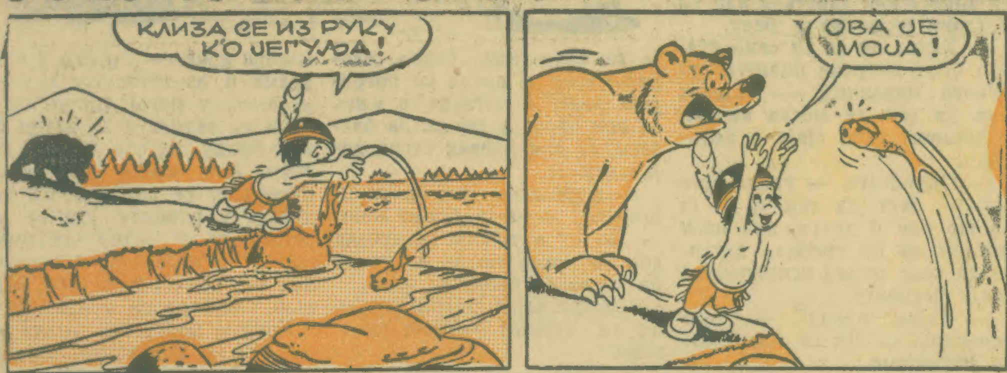
СТОГОДИШЊИ АКРОБАТА

Доналд Кавила, циркуски кловн из Алабаме, у Америци, и данас је у стању

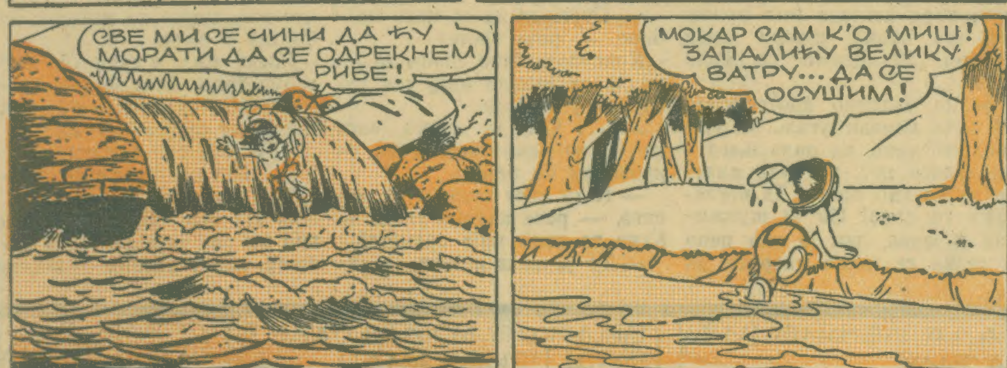


да из става „мирно" изведе скок са обртом у ваздуху, иако већ има 105 година.

МАЛИ ХИЈАВАТА









СМУЧАЊЕ НА ВОДИ ОСВОЈИЛО СВЕТ

Иако један од најмлађих спортова, смучање на води је већ стекло међународно признање и постало омиљено готово у свим земљама које имају море. У овој новој спортској грани одржавају се национална и међудржавна такмичења и воде званични рекорди.

Отаџбина смучања на води је Француска. У њој се овај спорт појавио први пут пре 25 година, и то на чудан начин. Неколико десетина официра из алпских јединица, мајстора у смучању и клизању, одмарало се на обалама језера Анези. Да би им време што пријатније протицало, забављали су се возећи акваплан — велику даску за једну или две особе коју вуче моторни чамац. За време вожње, стојећи на акваплану, спортисти морају вешто одржавати равнотежу да не би пали у воду. Неочекивано, једном од официра пала је на ум мисао да своје смучке за снег употреби за вожњу по води. Први покушаји одушевили су све. Отада су се смучке прилагодиле води: постале су шире и добиле су и другу кривину. Први клуб за смучање на води основан је 1934 године, у месту Жуан ле Пен. За време велике међународне изложбе у Њујорку 1939 године неколико француских спортиста приказало је пред мноштвом задивљеног света нову вештину. За неколико месеци смучање на води освојило је и Нови свет и постало после кошарке и рагбија најпопуларнији спорт у Америци.

Данас се смучар на води не задовољава више тиме да, док га моторни чамац вуче пуном брзином, одржава равнотежу на води. Он је постао прави мајстор, који изводи низ покрета и фигура, слично смучару на снегу. Такмичење у смучању на води садржи низ дисциплина. У једној се возачи такмиче у томе ко ће да постигне већу брзину а да не падне, док је у другој победник онај који најбрже вози „слалом", вешто обилазећи постављене препреке. Слалом се обично вози с једном смучком, за коју су причвршћене обе ноге. Постоје и смучарски скокови с нарочите отскочне даске која се налази у води. После изведеног скока смучар мора да се дочека на смучке и да вози најмање 100 метара без пада. У последње време неки амерички смучари на води почели су да изводе праве летове на смучкама. За време ове опасне акробације смучар достигне висину од пет до шест метара изнад воде, а дужина скока износи преко 30 метара.

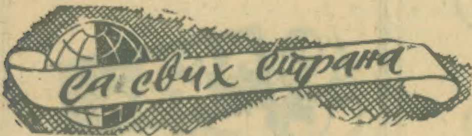


Као и у другим спортским дисциплинама, и у смучању на води постоје званични рекорди. Француз Оливје прешао је Ламанш за свега 58 минута, а најдужи пут без одмарања превалио је Американац Хочкинс. Њега је један моторни чамац вукао седам сати, од Бахамских Острва до обале Флориде, у дужини од 315 километара. Светски рекорд у брзини држи један Аустралијанац, кога је хидроавион вукао 800 метара брзином од 107 километара на час.

Прво светско првенство у смучању на води одржано је 1947 године, у Флориди. Следећих година ово необично такмичење одржавано је у Француској, Белгији, Италији и поново у САД, а ове године треба да се одржи у Либану. У такмичењу ће учествовати претставници 22 државе, које су учлањене у Светску федерацију смучања на води.

КАКАВ ЈЕ ТО АЛОГРАФСКИ ТЕСТАМЕНТ?

Алографски тестамент је такав тестамент који није написао тестатор, већ неко други по његовој жељи, и то у присуству сведока. Ова врста тестамента у Србији укинута је 1911 године због великих злоупотреба.



СТАРИ ИНДИСКИ ЛИВЦИ ГВОЖЂА

Вештина да се гвожђе учини чвршћим не потиче из Европе, него са Истока. У старим индиским храмовима и грађевинама могу се видети велики гвоздени клинци. У Делхију се налази стуб висок седам метара који је направљен од кованог гвожђа, а потиче из IV века. Средиште индиске индустрије гвожђа налазило се на југу, у Мисореу и Хајдерабаду. Одатле се челик извозио на запад, како прича Марко Поло. Стари индиски ливци гвожђа исекли би меко гвожђе на комаде и са одређеном количином сувог дрвета ставили га у глинену посуду, коју би покрили свежим лишћем, а све пукотине добро затворили. Те посуде стављали би у пећи, које су биле пуне дрвеног угља. Помоћу мехова они би ужарили угаљ. После одређеног времена вадили су посуде, разбијали их и у њима налазили готов челик.

Гвожђе из Индије било је јако цењено на читавом Истоку у старо време. Тајна израде челика љубоморно је чувана. На Запад је ово гвожђе долазило у облику сабаља и разноврсних бодежа. То оружје знатно је допринело да Арапи освоје Блиски Исток, Африку, Сицилију и Шпанију. Сабље се нису истицале само својом чврстином, него и сјајем, који се преливао у разним бојама. Сјај је потицао отуда што би се ужарене сабље хладиле рицинусовим уљем. Сабље из Дамаска (димискије) полиране су нарочитим жутим каменом који се растварао у врелој води, у једној посуди направљеној од правог кинеског порцулана.

* * *

ШТА ЈЕ КИЧ?

Кич је псеудоуметничко дело срачунато на укус широке публике, коме је циљ да јевтиним средством изазове уметнички ефекат. Сам назив поникао је у Немачкој и добио широко значење. Он се примењује на све оно што је лажно лепо, лажно велико и лажно узвишено, затим на све јевтино у књижевности, сликарству, вајарству, архитектури итд. Иначе, реч кич постала је од енглеске реч скеч, која је, опет, пореклом од грчке речи схеидон. Доцније је она преображена у латинску реч, а од латинске направили су своје речи Италијани, Немци, Французи, Енглези и други народи. Од енглеске речи скеч постала је у минхенским уметничким круговима, око 1875 године, реч кич у смислу: јевтина, рђава слика.

* * *

НАЈДРАЖИ НАКИТ СТАРИХ РИМЉАНА

Прича се да је најдражи накит старих Римљана био бисер, који се од памтивека вадио на западним обалама Цејлона. Кад су тамо дошли шпански и холандски освајачи, нашли су на урођенике којима је вађење бисера било занат. Неки кажу да је и Клеопатрин чувени бисер потицао из тих крајева. Данас се бисер добија у разним деловима света. Сами Римљани набављали су бисер од трговаца из Александрије, а ови су га куповали од становника који су живели на обалама Персиског Залива. У Александрију је долазио бисер и из Индије. Римљани су почели да заводе моду кићења бисером тек пошто су освојили Египат. Прича се да је Цезар поклонио некој римској госпођи бисер који је вредео шест милиона сестерција. Плиније прича да је Лолија Паулина, жена императора Калигуле, приликом једне свечаности носила накит од бисера и смарагда који се ценио на 40 милиона сестерција.

* * *

ЗОБ

Зоб (овас) пореклом је из Азије. Зоб захтева умерено топло поднебље и лакше и растреситије земљиште с довољно влаге. Гаји се у Европи између 50 и 55 степена северне ширине. У северним крајевима гаји се као пролећна, а у јужним као озима култура. Зоб служи као сточна храна (обично за коње), али се и људи њоме хране. Она није добра за хлеб, али неки народи од ње праве кашу, нарочито становници англосаксонских и скандинавских земаља. Каша од зоби нарочито је омиљена у Шкотској. По једној анегдоти, Шкотланђани приписују каши од зоби своју чврсту вољу и упорност у раду, а прича се да у шали кажу да од те каше потиче „широкогрудост" Шкотланђана. Једна стара енглеска пословица гласи: „Зоб је у Шкотској храна људи, а у Енглеској храна коња". На то су Шкотланђани одговорили: „То је тачно, али не треба заборавити да се Енглеска прославила својим коњима, а Шкотска својим великим људима". Европа заузима прво место у производњи зоби на свету. Главни купац зоби је Велика Британија, иако је производња у њој веома велика.

* * *

ЦРНАЧКЕ ПОСЛОВИЦЕ И ЗАГОНЕТКЕ

Пословице и загонетке једне су од најстаријих народних умотворина, познате свим народима света. Иако у разним земљама друкчије гласе, оне често имају исти смисао. Овде ћемо набројати неке пословице црначких племена, које су израз њиховог начина живота. У њима се већ осећа додир тих племена са цивилизованим светом. Ево неких од тих пословица: Без барута — пушка је штап; Данас је старији брат сутра; Бршљан жели да буде рођак сваком дрвету; Кад лисица цркне — за њом не плаче ниједна кокошка; Рибу не питај шта ће с њом бити на копну. Ево и неколико загонетака: На који се брег не може човек попети? (на јаје); Шта се може пресећи а да се не види да је пресечено? (вода); Мала соба — пуна игала (зуби у устима).

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ИНДУСТРИСКИ ОТПАЦИ ЗА ПРОИЗВОДЊУ СТОЧНЕ ХРАНЕ И ВЕШТАЧКОГ ЂУБРИВА

Отпаци у индустрији челика и угља, у прехранбеној индустрији и индустрији хартије употребљавају се сада у Америци за производњу вештачких ђубрива, сточне хране и дидитија. По мишљењу професора Фреда Гернема са Мичигенског универзитета, ови производи могу се лако добити ако се измене производни процеси у тим индустријама. Измена је врло мала. Тако, на пример, такозвана смоласта вода, која се добија приликом испирања угља, раније је бацана као нешто непотребно, а сад је установљено да и она има вредности. Обична индустриска хемикалија — хидрохлорна киселина, која се добија приликом неких индустриских процеса и која је такође досад сматрана као некорисна, сада се употребљава у производњи дидитија.

ПЛАСТИЧНА ПЕНА

Недавно је у Америци пронађена нарочита пена од пластичне материје. Она ће допринети да се цена коштања неких делова бродова и авиона смањи за око 50 од сто. Структура ћелије готовог производа од ове пластичне материје слична је структури ћелије дрвета. Материја ће се употребљавати приликом изградње бродских костура и авионских крила, затим као изолациони материјал, за климатизацију ваздуха, у изградњи хладњача итд.

ЖБУЊЕ КОЈЕ СПРЕЧАВА АУТОМОБИЛСКЕ НЕСРЕЋЕ

Неки амерички научници постали су прави специјалисти у проучавању стабла руже. После дугих опита, они су успели да створе нову врсту руже чије стабло може да израсте 2 до 3 метра у висину и да се веома разграна. Осим тога, еластичност и отпорност гранчица ових ружа веома је велика. Научници мисле да ће овим ружама спречити многе аутомобилске несреће на тај начин што ће их посадити уз друмове. Приликом проба, жива ограда од ових ружа, дуга четири метра, зауставила је одмах један камион од једне тоне носивости који је улетео у жбуње брзином од 80 километара на час. Саобраћајац који је био у колима изјавио је да је заустављање било веома благо, „као када се санке зауставе на гомили снега". Америчка влада предузела је мере да се ове руже посаде дуж аутострада, а Енглеска води преговоре за увоз ових ружа.

БУБЕ ВИНХУКАСИ И РАК

Винхукаси су једна јужноамеричка врста буба које сишу крв. У целој Латинској Америци влада страх од њих, зато што преносе неку врло опасну заразну болест, те их увелико тамане. Међутим, недавно је откривено да се у желуцу тих буба друкчије кристалише крв људи оболелих од рака и неких заразних болести него крв здравих особа. Од здраве крви образују се правоугаони кристали, а од болесне кристали различитог облика. Научници сматрају да ће помоћу ових буба моћи отсада постављати дијагнозу код оболелих од рака још у почетном стадијуму, кад је лечење могућно.

КАД СЕ НАЈВИШЕ ОБОЛЕВА ОД ТУБЕРКУЛОЗЕ

По мишљењу тројице француских лекара, специјалиста за туберкулозу, најопасније доба код човека за обољење од туберкулозе је између 20 и 30 година. Проучавајући статистику туберкулозних болесника у Француској и Норвешкој, они су констатовали да је туберкулоза веома ретка код деце до петнаест година. Број оболелих доцније се знатно повећава, а највише између петнаесте и деветнаесте године. У том времену број обољења је десет пута већи, него код деце до 15 година. Према статистикама из Белгије и Италије резултати су приближно исти. После тридесете године проценат обољења знатно опада. Ове своје изјаве лекари су дали поводом спровођења анкете једнога париског медицинског листа.

ТЕЛЕВИЗИСКА КАМЕРА ЗА СНИМАЊЕ ПОД ВОДОМ

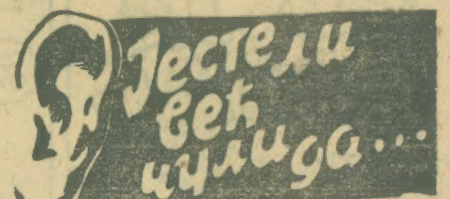
У САД начињена је једна нова телевизиска камера за снимање под водом. Она ће знатно допринети расветљавању многих тајни морских дубина и биће од велике помоћи при спасавању бродова, откривању налазишта руда, риболову и контроли подводних конструкција. Камера је испробана са успехом на дубини од 30 метара. Добијени снимци били су веома јасни. Њени конструктори кажу да ће је и даље усавршавати, а научници се надају да ће помоћу једног од тих доцнијих типова бити у стању да тачно утврде структуру морског дна. Нова камера налази се у непромочивом цилиндру, који може да се покреће у разним правцима. Камером се рукује с брода.

АТОМСКИ РЕНТГЕН-АПАРАТ

Национална лабораторија за атомску енергију у САД израдила је нов рентгенски апарат, који уместо електрицитета употребљава радиоактивни тулијум, који се добија као споредни производ приликом искоришћавања атомске енергије у мирнодопске сврхе. Цео апарат није тежи од пет килограма, а располаже истом енергијом као ранији апарати од 100.000 вати. Он стаје само 40 долара, уместо 15.000 долара колика је била цена ранијих рентген-апарата. Поред своје ниске цене, овај апарат има и то преимућство што је лак, те лекар може да га носи по селима или код болесника који не могу да дођу у болницу или амбуланту. Он ће имати широку примену и у индустрији, за снимање метала и другог материјала.

ШТА ЗНАЧИ РЕЧ ЗГРАФИТО

Зграфито је италијанска реч и означава подражавање пластичних облика цртањем у две боје на малтерисаним зидним површинама. Њима су покриване и целе фасаде за време италијанске ренесансе.



...Београд, римски Сингидунум, проглашен је за град за време владавине Септима Севера (193 — 211). Дотле је Београд сматран за село.

... у вештачком језику есперанту има свега 16 правила.

... француски научник Матирен Весјер де ла Кроз био је чувен по томе што је знао напамет целу Дантеову „Божанствену комедију", која садржи око 75.000 речи.

... прва позорница која се могла окретати саграђена је у Минхену 1896 године.

... крајем Старог века Дунав је у горњем току и све до Ђердапа носио име Данубиус, а одатле па до ушћа звао се Истер.

...после једне битке, коју су 217 године пре наше ере изгубили због непромишљености, Римљани су на Капитолу подигли храм посвећен разуму.

... штампу са покретним словима пронашао је 1041 године кинески ковач Пи Шенг.

... прва железница ишла је брзином од 10 километара на час.

...реч „ало" забрањена је у међународној телефонској служби. Телефонски службеник мора да се одазове именом централе, односно града у коме се централа налази.

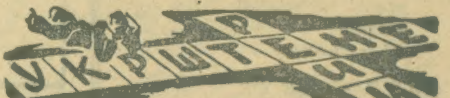
... све до Тридесетогодишњег рата, ратни заробљеници сматрани су као својина непријатеља.

... велики сликар Леонардо да Винчи цртао је и писао левом руком.

... све до 1564, нова година у Француској почињала је 1 априла.

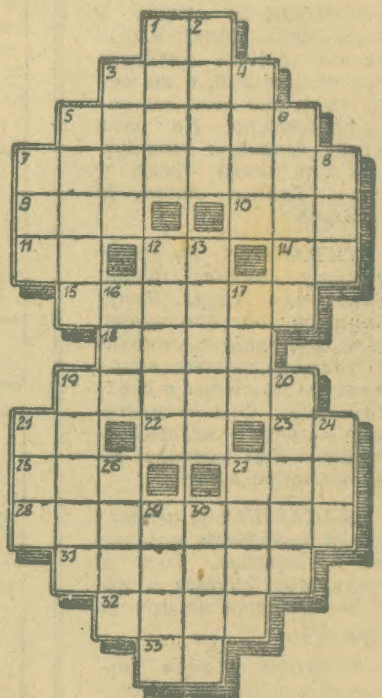
... прва осигурања која су вршена нису била осигурања живота и кућа, већ бродова. Бродови су се почели осигуравати око 1300 године.

... река Амазона избацује у океан 120.000 кубних метара воде у минуту.



ВОДОРАВНО: 1) предлог; 3) позната приповетка Милована Глишића; 5) шаховски термин; 7) наша планина; 9) врста врбе; 10) место на Јадрану; 11) показна заменица; 12) један инсект; 14) лична заменица; 15) држава у Африци; 18) врста ловачког оружја; 19) лирско-епска песма; 21) музичка нота; 22) врста першуна; 23) грчко слово; 25) лична заменица; 27) врста јелена; 28) убрзавање или успоравање неког хемиског процеса; 31) вулкан у Јужној Америци; 32) наша река; 33) свеза.

УСПРАВНО: 1) врста птице; 2) морска риба; 3) птица селица; 4) пристаниште на Арабиском Полуострву; 5) познати француски композитор („Болеро"); 6) река у Италији; 7) мочвара; 8) лична заменица; 12) линија која раздваја копно од воде; 13) град у Хрватској; 16) одред коњице у старој македонској војсци; 17) један халогени елемент; 19) област у Војводини; 20) ваздушна бања у Швајцарској; 21) енглески филозоф из 18 века; 24) осовина; 26) страно мушко име; 27) град у Перуу; 29) град у Сирији; 30) музички инструмент.



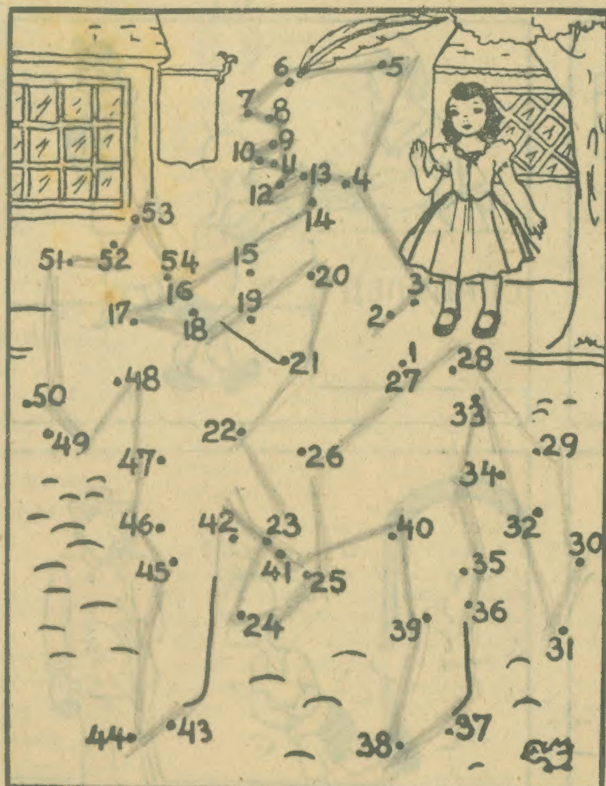
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) Об; 3) „Скуп"; 5) окомит; 7) Едо; 8) тај; 10) лет; 11) бале; 12) ас; 13) Игор; 14) Амазон; 17) опор; 18) ананас; 20) „Краш"; 21) ос; 23) Рали; 24) она; 25) три; 26) Рем; 27) Азијат; 30) Аден; 31) Ад.

УСПРАВНО: 1) око; 2) бум; 3) Скот; 4) Питагора; 5) Одеса; 6) талон; 7) Ела; 9) јер; 11) бизон; 15) Мона Лиза; 16) Апаши; 18) арара; 19) сонет; 20) крт; 22) сам; 24) оран; 28) Ида; 29) јад.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЈОВАН ИДЕ У ГРАД



Јован је устао рано, јер хоће да иде у град, а то је за њега велики догађај. Купиће и својој сестрици неки поклон, зато га је она и испратила. Само, да ли ће Јован ићи пешице, или је нашао неко превозно средство?

То ћете сазнати ако повежете све бројеве на слици, од 1 до 54.

Два чудна сабирања

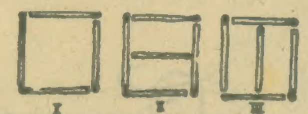
86 98

98 66

Саберите одвојено бројеве на левој и бројеве на десној страни. Разлика између два збира треба да износи 1.

Ако вам никако не успе, рећи ћемо вам како то треба учинити. Окрените бројеве који треба да се сабирају. Сад немате да саберете 86 и 98 с једне стране и 98 и 66 с друге, него 99 + 86 и 86 + 98. Први збир износи 185, а други 184.

Три квадрата

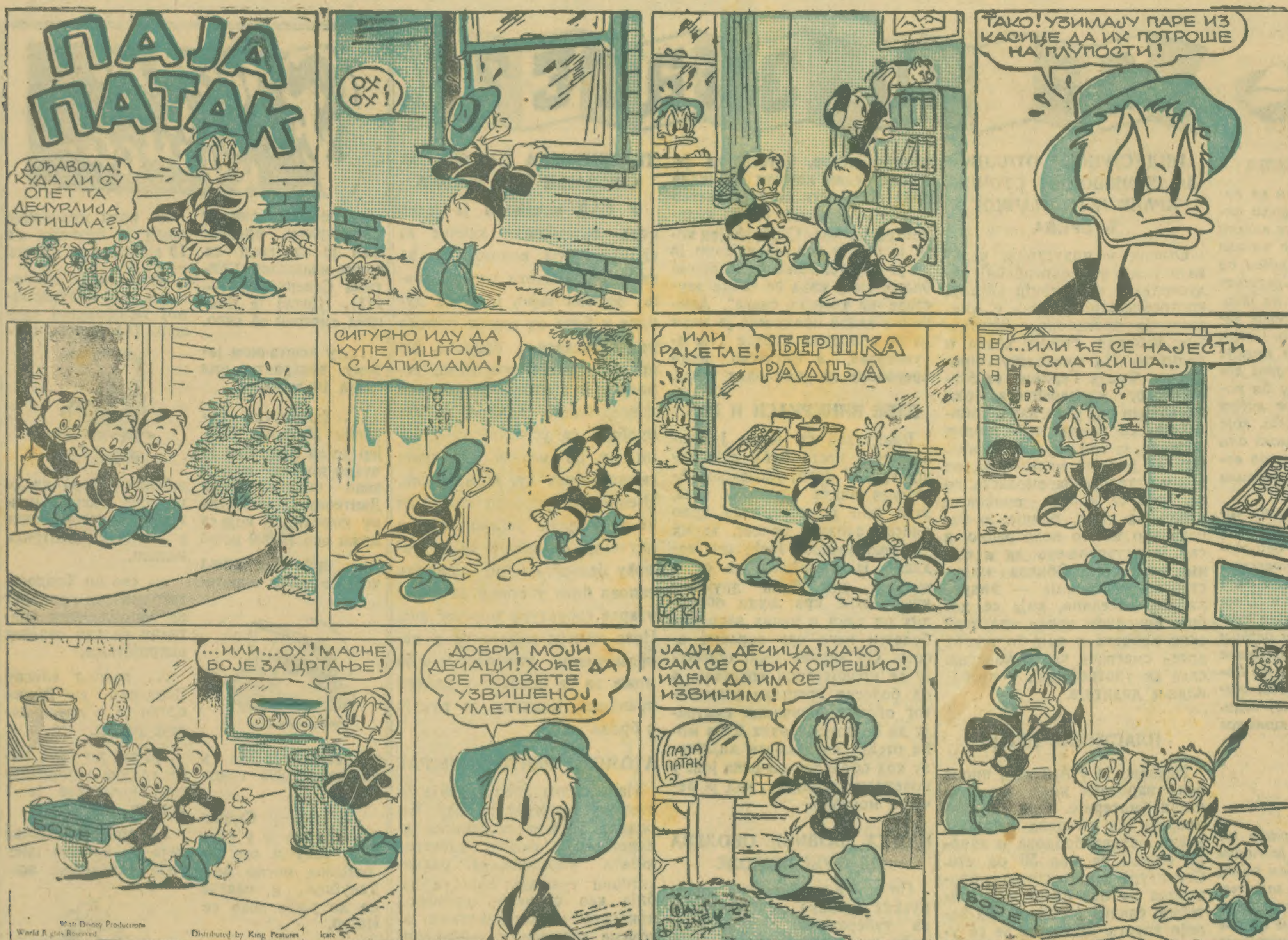


Нек' окуша ко год жели, сека или бата, од шибица да направи ова три квадрата.

Први квадрат нек је празан, тако је у реду, а у другом поставите шибицу у среду. Насред средe мора бити, а још, што је главно, став јој треба удесити сасвим водоравно. Трећи квадрат попуните шибицом у среди, ал' да стоји као висак, јер друкче не вреди.

Кад све тако удесите, бројање вам каже: од четрн'ест шибица се ова слика слаже.

Пет шибица одузмите, па да цео свет уверите очигледно да остаје — пет.





ДОБАР САВЕТ

Хорације: Реци ми, Шиљо, шта да радим са овом својом несаницом. Већ три дана не могу ока да склопим.

Шиља: Учи бокс. После меча ја три дана не могу око да отворим.

ПОБЕДИО ГА

Хвали се Гаја пред једним својим другом:

— Мој ујак је прави спортски тип. Увек иде без шешира.

— Није то ништа, — одговори друг. — Мој тата увек иде без косе!

ТО И ПАТА УМЕ

Хорације: Јуче сам видео једног мађионичара који за трен ока претвори хиљадарку у женски шешир!

Паја: Чудна ми чуда! То и Пата врло често чини а нико и не помишља да је прогласи за мађионичара.

РАСЕЈАНИ ЛЕКАР

Лекар: А сад ћу да вам препишем лекове... Где ли је само моје наливперо?

Шиља: Пре десет минута сте ми га ставили под мишку.

Који је ОДГОВОР тачан

ЛОМБОК је:
- *место у Шкотској*
- *врста четинара*
- *острво*
- *део хаљине*

ОСТРАКОДЕ су:
- *кућна божанства у старој Грчкој*
- *врста животиња*
- *старе витешке игре*
- *врста коралних острва*

ПОТСТАВКА је:
- *игра*
- *планина*
- *биљка*
- *врста фруле*

ТАФОНИ су:
- *делови стена*
- *шумска митолошка бића*
- *хируршки инструменти*
- *средоземни приобални ветрови*

ОДГОВОР:

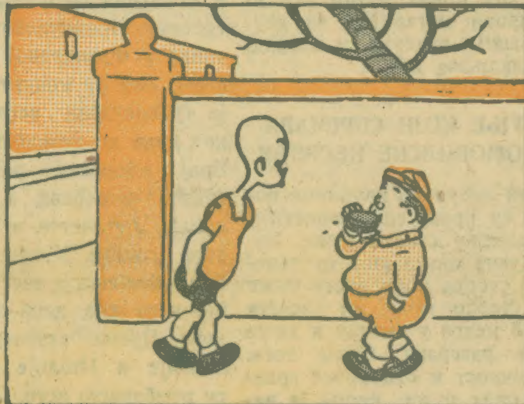
ЛОМБОК је острво у Малајском Архипелагу. Велико је 5.435 квадратних километара, а на њему живи око пола милиона становника. На овом острву успевају: кукуруз, дуван, шећерна трска и кафа. Главно место је Матарам.

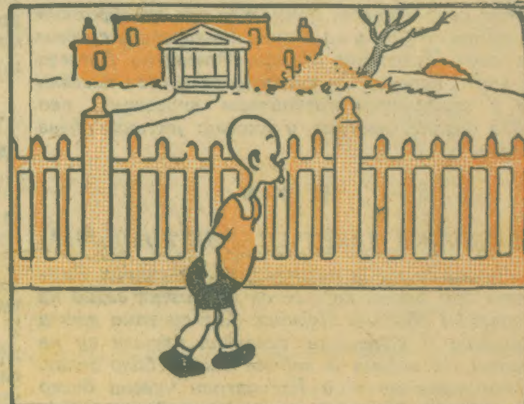
ОСТРАКОДЕ су група ситних рачића, бочно спљоштена тела. Имају љуштуру од два капка, који сакривају чланковито тело. Остракоде махом живе на дну мора и слатких вода. Оне се претежно хране материјама животињског порекла. Има их више врста.

ПОТСТАВКА је цеваста гљива клобучара која расте по шумама. Она је жућкастог, сушног и маљавог клобука на дршци. Једе се.

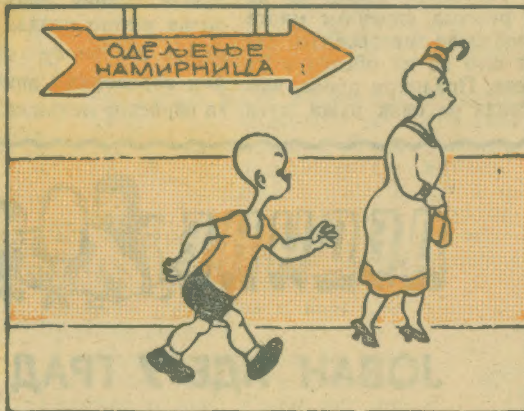
ТАФОНИ су веће шупљине у стенама на Корзици. Те шупљине постале су под утицајем распадања стена у вези са спирањем и дејством ветра.

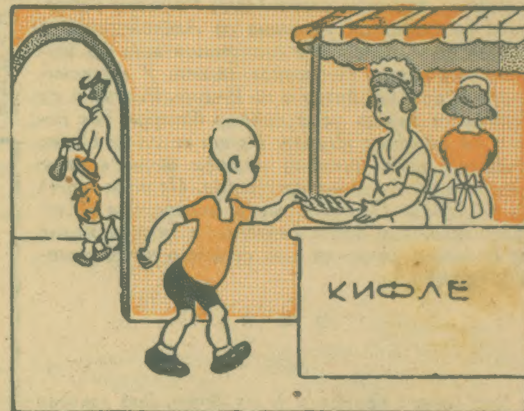


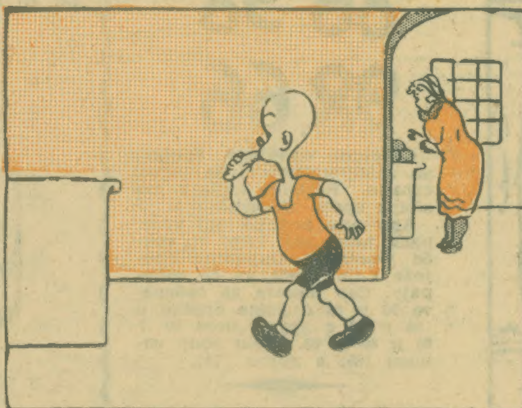






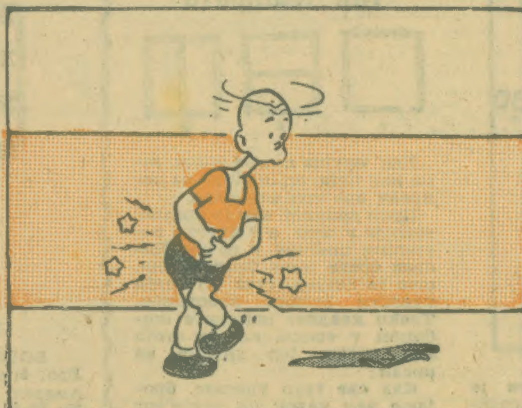
















Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика“, Штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају